

ПРОБЛЕМА ГУМАНІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Постанови проблеми: пояснюється, по-перше, плінністю та динамічністю сучасних глобалізаційних процесів та їх глибинними впливами на метафізичну сутність людини, по-друге, носіологічними запитаними філософських смислів, що спрямовані на повне розкриття феномена особистості в його багатогранності та цілісності, по-третє, комплексом запитань, що виявляють джерела й зміст людського буття, пов'язаних з розвитком, формуванням і функціонуванням особистості; по-четверте, необхідністю звернення до проблеми соціальної адаптації людини в умовах «незахищеності» людини від аномалій, психічних, фізичних деструкцій людської свідомості; по-п'яте, сучасні глобалізаційні процеси впливають на порушення гармонії у системі «людина-природа», адже формування особистості та лікування її душі відбувається під впливом естетичного споглядання на багатства природи; по-шосте, агресивна сторона глобалізації та уніфікація світу впливають на переоцінку цінностей, що змінюють світоглядні орієнтації, життєві сценарії особистості як фундатора мегапроєкту під назвою глобалізація.

Об'єктом дослідження: людський фактор у системі глобалізованих світових і регіональних проблем, а саме виживання людства у складних соціокультурних процесах сучасної глобалізації.

Предмет дослідження: аналіз негативних, деструктивних форм і наслідків розвитку глобальної цивілізації.

Мета статті: обґрунтувати актуальність дослідження проблеми гуманізму особистості та філософії глобалістики; визначити сутність гуманізму особистості у вимірах філософії глобалістики; дослідити традиції, напрямки діяльності в глобалістиці задля подолання глобальних проблем людства, роаналізувати зміст поняття «глобалізація»; дослідити соціокультурні та антропологічні трансформації у глобалізаційному просторі; дослідити соціокультурні та антропологічні трансформації суспільстві у цивілізаційному світохарактері; дослідити типи та види гуманізму в умовах глобалізації; виявити шляхи і напрями оптимізації гуманістичної парадигми у різноманітних проєктах розвитку сучасної цивілізації. Наукове дослідження проблеми: гуманістичний підхід в умовах глобалізації ми знаходимо у поглядах низки педагогів. Так, вже концепції Я. Коменського, Ж. - Ж. Руссо, І. Песталотці, А. Дістервега пройняті думкою про те, що духовний розвиток людини має будуватися відповідно до принципів природовідповідності і культуровідповідності. Осмисленню феномену духовності в контексті історико-педагогічних процесів приділяли значну увагу видатні громадські діячі та педагоги Г. Сковорода, М. Костомаров, П. Куліш, М. Драгоманов, Б. Грінченко, М. Грушевський, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інші. На сучасному етапі у вітчизняній науці проблему впровадження ідей гуманізму глобальних процесів досліджують, зокрема, такі вчені і педагоги, як В. Андрущенко, П. Балл, І. Бех, А. Волинець, С. Гончаренко, С. Горбатенко, В. Голубінцев, Г. Ісаєва, В. Кремінь, О. Киричук, Т. Петрова, О. Савченко, П. Скляр, В. Семиченко, О. Федічкіна та інші. Обговорення проблеми: В останні десятиріччя ХХ століття соціально-економічні, політичні і культурні процеси висувають нові проблеми, які здійснюють значний вплив на характер розвитку як окремих регіонів, держав і спільнот, так і всього людства. Одним з таких проблем є задача осмислення гуманістичних умов, факторів і наслідків сучасної глобалізації. Намагання взяти під контроль вирішення проблеми гуманізму в умовах глобалізації сучасності передбачає глибокий аналіз дійсних причин і умов їх виникнення, що є досить актуальним для філософсько-антропологічного і культурологічного осмислення майбутнього людства. Кінцева мета гуманізації - це олюднення оточуючого світу природи і суспільства з позицій розвиваючих потреб людини. Це означає, що критерієм суспільного прогресу і його кінцевою метою виступає людська особистість, можливість і перспектива її усестороннього розвитку, а також її універсальність у масштабах культури, соціуму і природи. Глобалістика і гуманістика - це дві взаємодоповнюючі і навіть взаємопроникливі сторони пізнавального процесу. І в тому, і в іншому випадку предметом пізнання виступає людина, її зовнішня, соціокультурна, або внутрішня, індивідуально-особистісна сторона. Проблематика сучасного світського гуманізму, по суті, об'єднує ці два вектори соціально-гуманітарного знання. Вона інтегрує у собі політичний та історичний аспекти аналізу, надаючи гуманізму дійсно глобальної перспективи. Соціально-філософська категорія «особистість» визначає людину у відношенні до чогось більшого, ніж вона сама: Бога, етичних цінностей, закону, суспільства. Особистість - філософське, психологічне, теологічне поняття. В грецькій літературі слово «просопон» (особистість, персону) є синонімом слова «індивід», «людина» (чоловік чи жінка). Перше філософське розуміння особистості розробив І. Кант. Для нього особистість характеризується самодисципліною, здатністю бути господарем власної долі. Часто «особистість» приписується людині головним чином під час розгляду ситуацій, трансцендентних до неї як біологічної істоти. Філософія підкреслює, що особистий досвід є найвищим авторитетом і що вивчення особистості засноване на вивченні індивідуальних можливостей сприйняття світу. Здатність людини порозумітися з іншою людиною на основі поваги до її свободи та вступити з нею у плідну комунікацію. Комунікативна діяльність особистості відбувається в глобальному просторі, її цінності, орієнтації, ідеали, проєкти, сценарії впливають на розбудову сучасної глобалізації. Термін «глобалізація» набув широкого змісту та має багато значень і концептуальних підходів. Більшість дослідників сходяться думкою у тому, що глобалізація - це багатоаспектний процес тотального включення всіх сфер матеріального й духовного буття різних країн і народів планети у формування єдиної системи, яка знаходиться у прямому зв'язку з біосферою. Її суттєвою особливістю є усвідомлення різними країнами й народами глобальних планетарних загроз, а також формування глобальної спільноти на основі споріднених ціннісних орієнтирів, культури, способу життя. Відбувається інтенсивний розвиток інформаційно-технологічної революції, паралельно з філософією, наукою, екологією формується парадигма глобалізації. Дослідження процесів глобалізації та глобальних проблем передбачає для філософії особливу, властиву тільки їй роль. На думку В. Жадько: «Філософія спонукає до ідеї створення суспільства на засадах домінування мислення як способу досягнення істинних знань про сутнісні основи буття суцього» [3, с.26]. В даному контексті виділимо специфіку філософії, а саме: узагальнюючи результати різних досліджень, оцінюючи ситуацію в цілому, філософія впливає на прийняття 550 головних економічних, політичних та інших рішень, формує світогляд сучасного людства, принаймні, відповідальну його частину. У вирішенні певних комплексних проблем сучасного світу людина не може обійтися без світоглядних установок і принципів, що відбивають загальнолюдські цінності, без розуміння того, що в певних ситуаціях слід жертвувати приватними інтересами в ім'я подолання спільних екологічних небезпек. Вихід з екологічної кризи та оптимізація навколишнього середовища вбачаються у творчому пошуку та з'ясуванні позитивного досвіду традиційних форм природокористування в культурах різного типу та їх ефективному поєднанні з найбільшими досягненнями науки та цивілізації для збереження життя на планеті земля. Система екологічних знань не може бути повною, якщо вона не враховує етичні аспекти природокористування. Останні все активніше заявляють про себе, оскільки глобальна екокриза, що виникла за останній час, попри всі інші важливі проблеми відчутно вразила саме етноси як таку спільність людей, яка перебуває в органічній єдності з навколишнім середовищем [1, с.200]. Враховуючи такі глобальні зрушення, філософія глобалістики повинна допомогти окремим наукам усвідомити сучасну ситуацію, знайти шляхи виходу із кризових явищ, шукати шляхи утвердження позитивних, подолання негативних наслідків для людини і біосфери. Цивілізаційно-культурне розмаїття сучасного світу, який засвоюється засобами інформаційних технологій, сприяє пізнавальній роботі мислення та духовному збагаченню суспільства; з іншого боку, це породжує потребу в одній орієнтній соціокультурній, економічній, політичній інформації, яка стандартизує духовний світ особистості, в даному контексті філософія глобалістики «розширює свідомість» та формує навички продуктивного мислення як уміння об'єднати різноманітне й надихнути її ним для вироблення бажаної діяльності активно й цілеспрямовано. Отже, в глобальному суспільстві зберігається необхідність у використанні філософської методології, яка б задовольняла потребу збереження глобальних цінностей світу та справедливості, що впливає на формування ідеалів особистості. Для цього необхідно змінювати свідомість сучасної людини через філософію. На це вказують дослідники А. Толстоухов, Р. Парпан: «Філософія майбутнього, як душа культури, повинна вести людину до творчості, найвищих цілей і Філософія Особистість у вимірах філософії глобалістики 199 цінностей, надихаючи людське суспільство на досягнення ідеалів» [12, с.15]. Глобалізація здійснює зростаючий вплив на особистість, яка «розширюючись» і змінюючи її свідомість впливає на всі сфери буття, породжуючи глобальні проблеми. Останні швидко змінюють світ, ці зміни неминучі і надзвичайно масштабні, а їхня швидкість зростає експоненційно. За словами В. Ляха: «Нашу добу все частіше кваліфікують як добу глибинних трансформацій, метаморфоз та перетворень» [7, с.113]. Таким чином, аналіз філософського, теологічного, соціального, культурологічного, мистецького, мовного, педагогічного, психологічного контекстів поняття «духовність» дозволяє зробити висновок, що зміст кожного контексту визначається предметом дослідження вище перерахованих дисциплін. Особливості становлення духовної цілісності обумовлені трансформацією українського суспільства. Становлення духовності в особистості в сучасному українському суспільстві несе на собі відбиток світових глобалізаційних і трансформаційних процесів в українському суспільстві та ґрунтується на самобутньому національному менталітеті. В сукупності - ці об'єктивні причини сучасного стану духовного розвитку української спільноти. Глобалізаційні процеси в світі, маючи негативні наслідки і позитивні перспективи для розвитку людства, так само відбуваються і на розвитку окремої особистості. Під негативним наслідком маємо на увазі посилення нерівності розвитку національних спільнот. У цілому ж, глобалізаційні процеси в світі і, трансформаційні в українському суспільстві, знаменують перехід від закритого до відкритого типу суспільства. Цей процес передбачає накопичення кардинальних змін, зокрема в системі духовного. В такій ситуації самоорганізаційні процеси становлення духовної цілісності особистості в українському суспільстві набувають певних особливостей: нерівність

можливостей для саморозвитку; ускладнення національної самоідентифікації; збільшення об'єму інформації ускладнює процес формування і вибору шляхів саморозвитку. Це свідчить, що ці особливості сформульовані, як ускладнення і труднощі, можуть бути повернені на користь людини. В потенціях цих особливостей містяться прекрасні перспективи зміцнення самосвідомого начала: зростання ролі особистості в напрацьованій соціальнозначущій інформації.

Висновок: Отже, умови глобалізаційного світу і трансформаційного суспільства, ускладнюють становлення духовності особистості, а з іншого, мають потенційні можливості зміцнення її позицій у всій системі духовного. Особливості становлення духовності особистості, обумовлені українською ментальністю. Духовне зростання людини неможливе без усвідомлення своєї національної особливості і приведення її у відповідність з розвитком суспільства і світу. Це означає, що історичний досвід українського народу, в якому загартувалися ідеали свободи, віри, індивідуалізму, гумору, оптимізму додає особливостей становленню духовної культури громадянина України. Навіть кожний з цих ідеалів українського суспільства вносить свій вклад в цей процес. Таким чином, складності становлення духовної цілісності сучасного українця обумовлені 2008 Гуманітарний вісник ЗДТА випуск 33 Целякова О.М., 2008 72 особливостями ментальності, глобалізаційними і трансформаційними процесами суспільства. Але ці ускладнення і труднощі пояснюються зростанням ролі особистості в системі духовного. В зв'язку з цим актуалізується питання механізмів становлення духовної культури особистості в умовах сучасного українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Воронкова В. Регіонально-адміністративний менеджмент - К.: Видавничий дім «Професіонал», Центр учбової літератури, 2010. - 352 с
2. Воронкова В. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри. Монографія. - Запоріжжя: Видавництво ЗДТА, 2010. - 272 с.
3. Жадько В. Соціально-духовні виміри світоглядної свідомості. - Запоріжжя, 1997. - 166 с.
4. Браславець О., Буряк Л. Глобалізаційні виклики духовності на межі тисячоліть, або чи буває лихо з розуму? // Я, Студент. - 2004. - №3. - С. 10-11.
5. Гончарук (Чолач) Т.В., Джугла Н.В., Етнологічні інтенції осмислення українства у філософії Богдана Цимбалістого. // Психологія і педагогіка. - Тернопіль, 2018. - №1-2. - с 155-162.
6. Джугла Н. До питання Українського східного Обряду у рішеннях Замойського скандалу 1720р. / !сторія релігій в Україні. - Львів, «Логос», 2005. - с. 210-215
7. Філософія: навч. посіб./ Гончарук Т.В., Джугла Н.В., Шумка М.Л., - Тернопіль: підручники і посібники, 2016. - 416 с